

Redactioneel

Als je begint aan een onderneming als deze nieuwsbrief, is je voornaamste zorg: krijg ik voldoende kopij bij elkaar?

Nou, dat blijkt dus reuze mee te vallen. Het was deze keer zelfs moeilijk te kiezen: een interessant artikel van Carl Barkman (biograaf van Van Gulik) zal even moeten wachten, net als de vervolgbijdrage van Ton van Slijter. In dit en de komende drie nummers komt wijlen Iwan Verkade aan het woord, diplomaat en cultuurminnaar. Hij schildert in zijn interessante essay "Welk China?" de achtergronden van de Rechter Tie-verhalen.

Maar ook op een ander front is er een interessante ontwikkeling gaande: het RechterTie.nl prikbord. Nieuwsgierig? In de begeleidende mail staat hoe u een *sneak preview* kunt krijgen.

Iwan Verkade

Iwan Verkade werd in 1921 te Den Haag geboren. Hij groeide daar en in Alkmaar op om in 1953 bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken te gaan werken.

Niet alleen zijn posten, maar ook zijn hart lagen vooral in Azië en hij ging zelfs — om ooit nog eens naar China te worden gezonden — Chinees studeren. Hij had grote bewondering voor Robert van Gulik en beschouwde hem als vriend, met wie hij menig gesprek en een levendige correspondentie voerde.

Naast zijn werk had hij allerlei interesses. Muziek nam daaronder een grote plaats in, luisterend en erover schrijvend. Verder schreef hij (over) toneel — een van zijn stukken is opgevoerd in Birma —, gedichten en romans.

Via een veelheid van functies, eindigde hij zijn carrière in 1986 als Secretaris-generaal. Hij stierf in augustus 2002 in Den Haag.

Legine Verkade

Welk China? (1)

In zijn autobiografische notities over zijn tweede periode in Tokio (1948 - 1951) schrijft Robert van Gulik, dat hij, toen hij merkte dat de boekenmarkt werd overstroomd met derde-rangs misdaadromans van jonge Japanse schrijvers over Chicago en New York, besloot zijn Engelse vertaling van *Dee Goong An* te publiceren om hun te laten zien hoeveel voortreffelijk materiaal er was in de oude Chinese misdaad-literatuur. De vertaling verkocht goed, maar blijkbaar voelden Japanse noch Chinese auteurs zich geroepen zelf zulke romans te schrijven, waarop an Gulik besloot, bij wijze van proef, het initiatief daartoe te nemen.

Zo zijn de Rechter Tie romans ontstaan, oorspronkelijk slechts bedoeld voor het Oosterse publiek. Toen bleek dat de verhalen ook Westerse lezers interesseerden, verschenen al spoedig Engelse en later ook Nederlandse versies. Succes alom: de vraag van zijn Aziatische lezers naar een Westerse verhaalstructuur werd bevredigd, terwijl de "plots", dramatis personae en locaties uit de eigen cultuur kwamen. Westerlingen kregen, binnen het kader van de hun bekende traditionele speurdersroman, een nieuw en fascinerend milieu voorgezet: China. Welk China?

De historische Rechter Tie Jen-tsjie werd geboren in 630 - slechts twaalf jaar nadat Li Yuan de T'ang dynastie had gesticht - en hij werd zeventig jaar oud. Van de eerste fase van zijn leven is slechts bekend dat hij vele misdaden oploste en de anonieme auteur van *Dee Goong An*, wiens vertaalde boek ten voorbeeld heeft gestaan aan de Rechter Tie verhalen, kon dus naar hartelust fantaseren over diens bezigheden.

Naar de mening van Prof. W.L. Idema in zijn artikel "Het mysterie van de gehalveerde Rechter Tie roman" in het Hollands Maandblad (1974, 318/319), is de roman omstreeks

1800 geschreven voor hoog ontwikkelde literaten. Het genre is voortgekomen uit het repertoire van rondreizende beroepsvertellers in de 12de en 13de eeuw.

In het traditionele Chinese misdaadverhaal is er eerder sprake van "een onrecht dat ongedaan wordt gemaakt" dan van het oplossen van de gepleegde misdaad. De dader is vaak vanaf het begin bekend, de magistraat is eerder integer en moedig dan scherpzinnig.

Als we bekijken in welk tijdperk de Rechter Tie romans zijn geplaatst, lijkt het goed onderscheid te maken tussen de intriges, de achtergrond en de dramatis personae. In Chinese misdaadverhalen is de rechter met de oplossing van drie zaken tegelijk bezig. Van Gulik volgde deze traditie: hij zocht in Chinese bronnen uit zeer uiteenlopende tijdperken naar drie intriges die konden worden samen gewoven om de "plot" te worden voor zijn roman. Soms trof hij er een vrijwel compleet aan, maar vaak moest de intrige worden uitgewerkt aan de hand van een in enkele regels vermeld gegeven in een Chinese anecdote, dan wel in een boek over Chinese criminologie of medische wetenschap.

Wordt vervolgd...

Iwan Verkade

Dit niet eerder gepubliceerde essay van Iwan Verkade (zie ook links), met als ondertitel "Een aantekening over enkele van Robert van Guliks Rechter Tie-romans", zal in vier delen verschijnen in deze nieuwsbrief. Met dank aan de weduwe Verkade en aan Carl Barkman.

Agenda

24-09-2003 [Lezing Willem van Gulik](#)

Rechter Tie en de 20 goudstukken

